

Zbigniew Żmigrodzki

"Słowa kluczowe", Wiesław Babik, Kraków 2010 : [recenzja]

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 3-4/3/4, 135-136

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Żmigrodzki

*Emerytowany pracownik Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*

Słowa kluczowe / Wiesław Babik. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, cop. 2010. – 241, [1] s. – ISBN 978-83-233 -2866-7.

Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazała się nie tylko wartościowa pod względem naukowym, ale i przydatna w praktyce książka Wiesława Babika *Słowa kluczowe*, poświęcona jednemu z węzłowych problemów informatyki naukowej – tworzeniu haseł słownych, służących charakteryzowaniu oraz wyszukiwaniu przedmiotów w systemach informacyjno-wyszukiwawczych, szeroko stosowanych w wielu dziedzinach nauki i praktyki, posługujących się technologią informatyczną. Teoria słów kluczowych i praktyka budowy ich usystematyzowanych zbiorów – zwanych językami, jest dziś ważną częścią wiedzy oraz umiejętności; poprawne korzystanie z niej warunkuje funkcjonalność opartych na nich systemów, umożliwiających sprawne wyszukiwanie informacji bibliograficznej i rzeczowej wszelkiego typu. Łączy ona elementy nauki, informatyki i lingwistyki stosowanej, z zasadami konstrukcji słowników w różnych układach.

Autor, czołowy polski specjalista, od lat prowadzi badania w tym zakresie, będąc również doświadczonym wykładowcą akademickim w uniwersytetach Jagiellońskim w Krakowie i Śląskim w Katowicach, jak również współtwórcą konkretnych zastosowań.

Omawiana publikacja obejmuje trzy obszerne części, na które składa się łącznie sześćdziesiąt siedem rozdziałów i podrozdziałów; całość poprzedza wstęp, poświęcony zarysowi teorii słów kluczowych oraz przeglądowi związanych z nią badań za granicą i w Polsce; autor przedstawia tu również swoje założenia dotyczące niniejszej pracy, jej cel, drogę swych rozważań i ich przebieg. Określa też szerokie grono adresatów książki – teoretyków, praktyków i studentów. Rolę wnioskującego podsumowania spełnia obszerny, osobny rozdział „Od rozważań teoretycznych do praktyki”, przynoszący sprecyzowanie poglądów autora oraz jego oceny i opinie w kwestii perspektyw dalszego rozwoju teorii i jej realizacji w tworzonych i udoskonalanych systemach informacyjno-wyszukiwawczych. Na aparat pomocniczy składa się obszerna literatura przedmiotu (w tym dziewięć pozycji własnych

autora w językach polskim i angielskim), indeks osobowy i rzeczowy oraz aneks – wykaz słowników słów kluczowych, które wykorzystano w toku analizy w książce, ponadto – spis rysunków i streszczenie w języku angielskim.

Część pierwsza – „Słowa kluczowe w różnych kontekstach” – zawiera definicję tego terminu, prezentacje odmian słów oraz ich funkcji w różnych systemach, a także stosunku do języka naturalnego.

W części drugiej – „Słowa kluczowe jako jednostka leksykalna języka słów kluczowych” – mowa jest o języku słów kluczowych, jego charakterystyce, rodzajach i związkach z językiem naturalnym oraz stosunku do języka deskryptorowego i języka haseł przedmiotowych.

Wreszcie w części trzeciej – „Słowa kluczowe w systemach wyszukiwania informacji” – autor zajmuje się analizą języków słów kluczowych i zawierających je słowników różnych kategorii, a także pragmatyką języka słów kluczowych, zastanawiając się nad kierunkami jego zastosowań i perspektywami dalszego rozwoju.

Wzorowy wręcz i szczegółowy sposób opracowania tematu, jego precyzyjne i ściśle ujęcie, czynią z książki Wiesława Babika nie tylko niezbędną teoretyczną syntezę problemu, ale również przydatny podręcznik akademicki oraz przejrzyste kompendium wiedzy teoretycznej i stosowanej, do użytku dla wszystkich tworzących i prowadzących różnego rodzaju systemy informacyjno-wyszukiawcze. Jedynym pożądanym uzupełnieniem wydaje się rozwinięcie zagadnień semantyki języków słów kluczowych w kwestii ich kształtowania, odpowiedniego do treściowego (rzeczowego) zakresu pojęć znaczeniowych terminów. W systemach informacyjno-wyszukiawczych charakterystyka danych i pożądaný efekt ich wyszukania zależą od obiektywnie adekwatnego wyboru terminów – w przeciwnym razie może dojść do nieodnalezienia poszukiwanych przedmiotów lub do utrudnień w korzystaniu z systemu. Mogą tu występować błędy, a nawet manipulacje o charakterze ideologicznym, politycznym bądź innym, w wyniku tzw. politycznej poprawności lub wpływu różnorodnych społecznych nacisków. Czy to zagadnienie i w jakim stopniu należy do teorii i praktyki zastosowania języków słów kluczowych, jest sprawą dyskusyjną; niewątpliwie jednak nie należy go całkowicie pomijać, jak to czyni większość autorów piśmiennictwa w tej dziedzinie.